b) *Comănari de sus* (Comana de sus) 177/a, *Găld'an de sus* (Galda de sus) 136, *Ghișteni de jos* (Viștea de jos) 173, *Horodnicean de jos* (Horodnic) 387, *Șincan nou* (Șinca) 178/a, *Venețan de jos* (Veneția) 177/b.

c) Întâiul element al compoziției e omis: *Bucevan* (Șoimuș-Buceava) 66/b, *Honcean* (Gurahonț) 66/a, *Păian* (Valea-apei) 29, *Poștar* (Talpa-poștei) 918.

d) Se omite al doilea element al compusului: *Bocșean* (Bocșa română) 29, *Cîncan* (Cincu-mare) 166, *Druitorean* (Duruitoarea-veche) 426, *Noian* (Noul-român) 170/a, *Ntorsurean* (Întorsura-Buzăului) *186, *Vârvean* (Vârfu-câmpului) 383, *Verzărani* (Verzarii de jos) 91.

DIN «ARGOT»-UL ROMÂNESC

«Argot»-ul românesc a fost atât de puțin cercetat și elementele lui ne-au rămas atât de puțin cunoscute, încât mulți ne formasem credința că la noi el este extrem de sărac în raport cu cel remarcat în alte țări. Într'adevăr, un «argot» rural, așa cum se obicinuește în italiană de pildă [1]), la noi nu se prea cunoaște, deși e probabil că există [2]), cel puțin în regiunile industriale. Se știe că leagănul «argot»-ului este orașul mare, iar creatorii lui sunt elementele dela periferia claselor sociale sau diferitele categorii de meșteșugari cari vin în atingere cu indivizi din alte clase sociale [3]). Din puținul material pe care-l expunem mai jos reiese că păturile noastre socială dela oraș întrebuințează efectiv un «argot», deși nu pe o

[1]) Cf. UGO PELIS, *Coi furbi*, Udine, 1930, care remarcă o întinsă întrebuințare a «argot»-ului în clasele rurale italiene. Cf., acum în urmă, și P. S. PAȘCUALI, *Appunti lessicali furbeschi* în «L'Italia dialettale» VII, 1931, p. 254 ș u.

[2]) Cf. G BARONZI, *Limba română și tradițiunile ei*, Brăila, 1872, p. 149—151, MIHAIL POP, *Contribuțiuni la studiul limbilor speciale din Cornova· Păsărească*, în «Arhiva pentru știința și reforma socială» X, 1932, p. 443—446; IORGU IORDAN, *Introducere în studiul limbilor romanice*, Iași, 1932, p. 419.

[3]) Există, cum se știe, și un argot milităresc și un altul școlăresc. Câteva specimene de argot școlăresc dela noi, s'au dat în «Adevărul literar-artistic», Nr. 106, 110, 113, 116, 121, 191 (1923); SAUL GOLDSTEIN-BÂRLAD, *Argotul școlăresc*, în «Arhiva», XXXI, 1924, p. 279—281.

BDD-A14812 © 1931-1933 Editura Institutului de Arte Grafice „Ardealul"
Provided by Diacronia.ro & www.dacoromanica.ro for IP 216.73.216.123 (2026-11-20 03:00:14 UTC)

scară atât de întinsă ca aiurea, și notele caracteristice ale acestuia nu diferă de ale «argot»-ului din alte țări decât în faptul că se compune din elemente de ale graiului românesc.

După studiile luminoase asupra «argot»-ului de aiurea [1]) ne dispensăm de a ne opri asupra sistemului ideologic de creație a lui și ne mulțumim să expunem terminologia specială a unor noțiuni din sfera de acțiune a bărbierilor și a pungașilor din capitală:

a) Din «argot»-ul bărbierilor:

1. «Apă de Colonia»: *izvor*, Real. Ilustr. VI, 8. IX, 1932, pag. 3.

2. «Barbă»: *lapte dulce* «barbă ușoară de ras», numită și *trei fire* dacă e «foarte moale», în contrast cu *țambal*: «Când vei auzi pe lucrătorul care te servește strigând în aparență ucenicului *țambal*, să știi că ți-a calificat barba «foarte tare și deasă», care necesită un briciu cu lama mai groasă» (Ibid. pag. 3), deci barbă cu fire groase și tari cum sânt «corzile țambalului».

3. «Briciu»: *mistrie* (ibid), figurație îndrăzneață, vizând ideea de «a netezi»; în sens depreciativ, *scoabă*, indicând o unealtă rea, veche (cf. o *scoabă de babă)*.

4. «Clienții» se împart în categorii. Cei cari «nu dau bacșiș . . ., elementele de încercare pentru talentele în formație ale viitorilor coafori» se numesc *primari*. Termenul vizează desigur o împrejurare endemică: autoritățile se bucură la noi de gratuități fără limită.

5. «Foarfecile»: *țăcăneală* (ibid.) (< *a țăcăni)*.

6. «Meșterul bărbier»: unul care lucrează foarte încet, migălos se chiamă *gâdilici* (ibid) (< *gâdila) ;* un lucrător foarte bun, e *doctor* (ibid).

7. «Pămătuful» se numește *bidinea* (ibid).

8. «Pieptenele»: greblă (ibid.).

9. «Pudra» se chiamă *Herdan*, (ibid.), după proprietarul vestitei mori din capitală.

10. «Pulverizatorul» e *pompă* (ibid.).

11. «A rade»: «Când auzi termenul «*rasol*» e mult de lucru și frizerul trebue să termine repede» (ibid.). Cuvântul, cunoscut și

[1]) Definiția «argot»-ului se poate vedea în MARCEL COHEN, *Note sur l'argot*, în «Bulletin dela Société de Linguistique», 67, XXI, p. 132—147. O informație bibliografică bogată aduce IORGU IORDAN, *op. cit.*, p. 410—433.

BDD-A14812 © 1931-1933 Editura Institutului de Arte Grafice „Ardealul"
Provided by Diacronia.ro & www.dacoromanica.ro for IP 216.73.216.123 (2026-11-20 03:00:14 UTC)

din expresia «a o da rasol», pare a fi, cum a arătat V. Bogrea, DR. IV, 902—903, un termen pornit tocmai din rândul bărbierilor. Atestarea lui în acest mediu dă dreptate explicației propuse de Bogrea.

12. «Șervetul» e numit *fotă* (ibid.).

13. «A tăia»: dacă bărbierul te-a tăiat cu foarfeca la ureche se zice că *ți-a încrustat*[1]) *răbojul* (ibid.), iar dacă te taie în față și «încearcă să oprească sângele cu un creion de sublimat» se zice că *iscălește, pictează, chiamă salvarea, agață remorca* (ibid.). Dacă lucrătorul bărbier te taie pe o parte a obrazului, se zice că *ți-a făcut buzunar* (ibid) și atunci un tovarăș de lucru îl ironizează: «Costică, un *sacou* lu domnu!» (ibid.), aceasta însemnând să-ți aplice și pe cealaltă parte a obrazului o tăietură

14. «Tunsoarea» femeilor dela mahala poate fi *à la castron* = «à la garçonne», sau *pă divan* = «coup de vent».

b) Din «argot»-ul pungașilor.

15. «Agent de poliție»: *caiafă*: «(Vorbind) în limba lor (apașii) te bănuesc că ești agent polițienesc și deaceea îți zic caiafă» (Ilustr. Rom. II, Nr. 2, pag. 4); *Gabor* (ibid. III, Nr. 11, pag. 12), cunoscut de altfel și cu sensul de «prost», «conte» (DA) (< ung. *Gábor* «Gavril»); *sticlete* (id. ibid.), după vechea uniformă de paradă. (Cf. și în «argot»-ul francez: *chardonneret*, soldat din al treila batalion de infanterie din Africa).

16. «Bani»: *Ghelzi* (Real. Ilustr. VI, 1. XII, 1932, pag. 6): «Eu vreau să merg la Iași pe sub mână» că n'am «ghelzi» de ajuns pentru bilet» (< germ. *Geld*); *lovele* (ibid. VI, 17, III, 1932, pag. 27): «Unul pe care-l credeam doldora de franci . . . a luat (bilet) de cl. II, că nu-i ajungeau lovelele» (< țig.) Biletul de bancă de 500 lei, se chiamă *țărăncuță* (Ilustr. Rom.) III, Nr. 11, pag. 12), după chipul de pe aceste bilete.

17. «cocotă» *domnișoară* (ibid. 7).

18. «A da»: *a suflà*: «Suflă ceasu'n coa și na un pol» (Real. Ilustr. VI, (1 XII (1922, pag. 6). Cf. și *a sufla* cu sensul de «a lua».

19. «A furà»: *a anexà* (Ilustr. Rom. III, Nr. 11, pag. 7); *a șuti*: «Crezi d-ta că eu am șutit geanta cucoanei?» (< *șut* «fără

[1]) Probabil: *încrestat*.

BDD-A14812 © 1931-1933 Editura Institutului de Arte Grafice „Ardealul"
Provided by Diacronia.ro & www.dacoromanica.ro for IP 216.73.216.123 (2026-11-20 03:00:14 UTC)

coarne»). Prilejul de furt e numit *caramangială*: «Unde să fiu? În oraş după caramangială. De la 6 p. m. până la vreo 8 am stat în gară». (Real. Ilustr. VI, 17 III, 1932, pag. 27); *lovitură*: «Păi bine, stăpâne zic eu că nu-i frumoasă lovitura?» (ibid).

20. «Han», *Bombă:* «alt gen de ascunzători, culcuşuri tot atât de mizerabile, despre care nici n'ai auzit: *bombe* mixte cu subterane şi etaj» (Ilustr. Rom. III, Nr. 10, pag. 6). *Bomba mare* şi *Bomba mică* sunt, la Bucureşti, asemenea hanuri, complet înfundate în pământ, «astfel că la suprafaţă nu se vede decât acoperişul» (ibid. 7). «*Bomba* (din şoseaua Ştefan cel Mare, Bucureşti) e o poreclă consacrată în lumea lor (a pungaşilor) . . . sunt . . . mai multe «bombe»: *bomba mare*, *~ mică*, *~ vădană*» (ibid. III, Nr. 8, pag. 2). Termenul în legătură cu it. *bomba*, «luogo dove uno dimora» (cf. *toccar bomba*, «a sosi la un loc anumit şi a pleca îndată», *fare a toccar bomba*, «a se opri puţin într'un loc», Petrocchi, s. v., şi se datoreşte vieţii maritime.

21. «Hoţ»: Pungaşii sunt de mai multe categorii: *Hoţi prin «grant»:* «Majoritatea pungaşilor fie ei spărgători, hoţi de buzunare, borfaşi sau hoţi prin grant, au fişe la poliţie» (Real. Ilustr. VI, 17, III, 932, p. 27) (cf. *Câmpul lui Grant*, *Podul lui Grant*, nume topice la bariera Bucureştilor). Hoţii sprinteni, care escaladează cu uşurinţă gardurile şi care se urcă pe burlane, grilaje şi ziduri, sunt spărgători tip *pisică* (Ilustr. Rom. I, Nr. 21, pag. 6). Un hoţ îndemânatec e numit şi *ploscar:* «Poliţia zice că numai un ploscar ca tine e capabil de o lovitură atât de dibace». (Real. Ilustr. VI, 17. III, 1932 pag. 27).

22. «Închisoare»: Penitenciarul Văcăreşti a fost botezat de pungaşi *mătuşa Paraschiva* (Real. Ilustr. VI, 17. III, 1932, pag. 27).

23. «A înşela»: Pungaşii din capitală, pentru a înşela pe naivi îi îndeamnă să ia parte la jocurile *uite popa nu e popa*, *uite bobul nu e bobul*, *uite roşia nu e roşia* (jocul constă în amestecarea cu îndemânare a trei cărţi de joc, două negre şi una roşie — în cazul lui «uite roşia» . . — sau figura numită «popă» — în cazul lui «uite popa» . . . — sau cu trei degetare şi un bob care se vâră cu îndemânare supt unul din degetare — în cazul lui «uite bobul» . . .) Când cel care operează, înşală prin mişcări dibace buna credinţă a naivilor care se angajează la joc, se zice că *a făcut pontu* (Ilustr Rom. III, Nr. 11, pag. 7 şi 12)

BDD-A14812 © 1931-1933 Editura Institutului de Arte Grafice „Ardealul"
Provided by Diacronia.ro & www.dacoromanica.ro for IP 216.73.216.123 (2026-11-20 03:00:14 UTC)

24. «Pălărie»: *Găină*: «Unul pe care-l credeam doldora de franci, că avea blană și «găină» tare . . .» (Real. Ilustr. VI, 17. III. 1932, pag. 27).

25. «A pândi»=*a paște*: «Comisarul îi știe pe fiecare în parte, îi cunoaște, îi paște . . .» (Ilustr. Rom. III, Nr. 11, pag. 6) (cf. și expresia *îl paște pacostea, nenorocirea)*, «Pânda» e numită *sest* (ibid. pag. 12).

26. Porecle: *Costache-șapte-degete* «poreclit astfel pentru repeziciunea cu care șterpelea pe vremuri ceasornicele pasagerilor din tranvai». (Ilustr. Rom. III, Nr. 11, pag. 6); *Gașper*: «Leiba, cunoscut sub numele de Gașperu, maestrul tuturor pungașilor, unul care se mișcă ca argintul viu, care operează toată ziua și care scapă de cele mai multe ori printre degete. Scandalagiu, cu fălcile forfecate de cuțitele apașilor, Gașperu pare o pisică blândă» (ibid. pag, 7). DA. atestă *gașper* ca poreclă dată țiganilor.

27. «Pungă»: *caraiman* (Ilustr. Rom. III, Nr. 11, p. 7): *tuflă* (=poșetă), (ibid)

28. «Tovărășie»: *tiră* (ibid. pag 12).

ȘT PAȘCA

NUME DE FAMILIE COMPUSE DIN ȚARA OLTULUI

V. Bogrea, studiind unele *Glose românești în patronimicele armenești din Ardeal* (în «I-ul Congres al Filologilor Români», București, 1926, pag. 54 ș. u.) a atras atenția (la pag. 69—71) asupra compuselor românești, atât de rare în antroponomastica noastră în raport cu alte limbi și tocmai din pricina aceasta atât de interesante. Bogrea s'a limitat la examinarea materialului de patronimice armenești, compuse nominale sau verbale românești, dând — e adevărat — în note și material comparativ din patronimica românească. În afară de compusele nominale și verbale atât de expresive, antroponomastica noastră mai înregistrează o mulțime de forme compuse cu alte elemente, forme de un egal interes științific.

Pentru a augmenta lista compuselor examinate de Bogrea și pentru a atrage atențiunea și asupra unor compuse cu alte elemente ale limbii, expunem mai jos materialul din Țara Oltului, cules din diferite isvoare, fie istorice, fie contemporane.

BDD-A14812 © 1931-1933 Editura Institutului de Arte Grafice „Ardealul"
Provided by Diacronia.ro & www.dacoromanica.ro for IP 216.73.216.123 (2026-11-20 03:00:14 UTC)